

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -1' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. 1' any.

Any VIII

Barcelona 11 Abril de 1914

Núm. 336

BIBLIOTECA DE LA ACADEMIA DE LA LINGÜÍSTICA
ATENEU BARCELONÉS

SUMARI

- Contra natura**, per J. MORATÓ.
Dos llibres, dos móns, per JOSEP LLEONART.
Estudis verdaguerians.-El sentiment religiós a «L'Atlàntida», per J. FORNELL.
Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe.-Morella, per C. R. B., trad.
Qüestions de llenguatge-Prendre, per J. RUYRA.
L'«Objecte d'art» dels jocs florals forans, per MANUEL BRUNET.
Lletra a un amic music, per J. MARTÍ MARULL.
Davant la Mancomunitat.

De la premsa

- Els chorals de Bach en català**, per V. F. CASAJÚS, pbr.
La primera realització.

OBRA NOVA

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. IV

Espectacles i Mitologia

Estampa de F. X. Altés. — Barcelona

Preu: 3 Pessetes

Contra natura

El mestre atribuït per molts a l'escola de la Lliga, ço és, Maquiavel, deia ja fa quatre segles que quan un estrany fort entra en un territori, els que són menys forts, «moguts per la rancunia contra aquell que ho havia estat més, s'acoblen volenters a l'estrany».

I ço que aquest ha de procurar abans que altra cosa, és no deixar-los pendre massa autoritat, fins a devenir ell l'únic àrbitre.

Jo, encara que, per ser de la Lliga, hauria de tenir Maquiavel pel meu mestre natural, no estic pas sempre d'acord amb ell. Com vos que llegiu, suposo. Però això no'm priva de considerar que la majoria de les vegades, quan constata fets, dona mostra de una sagacitat i una justesa de visió, que ningú ha superat ni és fàcil que ningú superi. D'aquí ve que, amb tot i el pas de les centúries per damunt de la seva obra, sigui tant actual en tot allò que és fruit d'experiència. ¿Qui diria, després de donar una ullada al volt, que el text consignat més amunt, no és escrit d'ara mateix per un deixeble de Maquiavel, ço és, de l'escola de la Lliga, tractant de judicar la conducta dels prohoms que han volgut soldar a les forces acapdillades pel senyor Lerroux, les que acapdillaven ells dintre l'esquerra nacionalista catalana?

Perque el mal és, si les apariencies no ens enganyen i certes veus no menten, que allò que havia començat a tall de aliança electoral amb exclusió de Barcelona i s'extengué després a Barcelona, seuse que cap circumstancia modifiqués la situació política que havia motivat l'acord de limitar-la als districtes forans, va en camí de tornar-se fusió definitiva, a benefici, naturalment, de la fracció més forta, que no és pas—i molt se'n manca desgraciadament—la nacionalista.

De la qual cosa en naix un gros perill: el de que's perdi per Catalunya una

actuació que li és necessaria i que la'n fa més l'obra descatalanitzadora acomplerta durant quinze anys pel partit que acapdilla el senyor Lerroux.

Perque la monstruositat d'aqueixa aliança es fa palesa sobre tot si es té en compte que la creació del lerrouxisme obeï a l'intent de restar forces al moviment integral de renaixença que despertava Catalunya. I tota la seva actuació ha respost al mateix intent, fins a fer necessaria la destrucció cap a l'esquerra de una part del catalanisme, encarregada de reintegrar als estols nacionals les forces sanes que arrocegués el enemic. Però en comptes d'atraure, els directors de l'esquerra catalanista han estat atrets, sense conseguir de llurs aliats cap concessió mínima que permeti suposar-los, no ja una adhesió, sinó una minva d'hostilitat envers l'esperit de la terra. Fins s'han servit, per justificar l'aliança, dels mateixos tòpics que han estat sempre la bandera de combat del senyor Lerroux i del seu estat major i menor, i segons els quals els catalanistes de la Lliga, ço és, els catalanistes integrals, som uns esperits regresius i obscurantistes capaços de negar l'aigua i la sal a tot fill d'altres indrets d'Espanya que vingui a compartir amb nosaltres les glories i fadigues del treball honest.

De manera que els directors de l'esquerra nacionalista no n'han tingut prou de ficar-se a la gola del llop, sinó que, al fer-ho, li han justificat els estropicis del passat i els que pugui cometre en l'avenir. Car si fossin veritat algunes de les coses que s'han dit de nosaltres—els catalanistes integrals—s'explicarien en certa manera els odis que, en l'exasperació de la lluita, han atiat en contra nostra aquells que, per haver estat nostres germans, saben perfectament la falsetat de les imputacions en que's basaven. Perquè ells no'n tenen cap dubte del esperit ample i progressiu dels ho-

mes de la Lliga. Com de la rectitut i el patriotisme que'ls impulsa; com de l'honorabilitat immaculada i immaculable d'eminents patricis als quals deixen calumniar baixament de llur premsa estant sense formular la mes lleu protesta. I aquest és l'aspecte que més dol de la fusió lerrouxo-nacionalista, car amb ell sembla que's destrueixi una veritat consagrada pel poble amb aquella dita segons la qual la sang mai se torna aigua.

De mal-entesos entre persones d'una mateixa sangoneta sempre n'hi ha hagut i és fàcil que n'hagi tant com món sigui món. I ja no fóra món, si no n'hi hagués. Però gairebé sempre hem vist que quan el mal entès ha provocat aliança d'un germà amb un estrany, aquest s'ha abtingut de tocar l'honor del germà enemic, que era el cap d'avall el de la família d'un aliat. Doñcs en aquest cas, els que foren germans nostres de sang, no solament han permès als que avui ho són seus per aliança que intentessin tocar-nos l'honorabilitat amb calumnies manifestes, en les quals no pot creure ningú, sino que a estones fins les han avalades i hi han fet chor, traicionant llur propia consciència, que per força havia d'alarmar-se'n.

Jo no sè com han pogut fer-ho els leaders nacionalistes per confraternitzar amb els homes que posaren a la picota en plenes Corts. Però m'explico que, sent la situació prou violenta per ambdues bandes, la resolessin amb un mutual silenci. Tota explicació que haguessin intentat, hauria fet impossible l'aliança que's va convertint en fusió. Ben segur que si els uns i els altres haguessin pogut oblidar el record de les formidables acusacions passades, ho haurien fet de bon grat. Per això excusats i ex-acusadors, durant el silenci que, dins l'intimitat dels trajectes d'automòbil, es devien acompanyar en llurs excursions de propaganda, han d'haver sentit més d'un camí les sotregades del cor al llençar a la testa una onada de sang. I qui sab, qui sab, si algú d'ells ha hagut de refrenar la foguerada d'ira que, ressucitant passades rencunies, l'impulsava a l'atentat personal contra qui no feia gaire temps l'havia enfonsat en merescut oprobi.

Tal vegada de la necessitat de desfogar aqueixa íntima angoixa, venia aquell rebifament contra nosaltres en llurs mitings. I més val creure-ho aixís, car del contrari, l'abim que avui ens separa dels nostres germans d'ahir, hauria d'ésser perdurable.

Amb tot, volem creure que un dia, quan el bé de Catalunya ho exigeixi, encara ens veurem obligats a noves col·laboracions. I aleshores, també callarem

ells i nosaltres; ells perque no gosaran dir rès; nosaltres per caritat.

Però aquest silenci no impedirà llur vergonya, que'ls tindrà cap-cots i pensatius fins que's convencin de que la nostra magnanimitat els otorga el perdó de tantes calumnies, de tantes injurries com ens hauràn llençat o hauràn permès que se'ns llencessin.

J. MORATÓ

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—Per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili. Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

Dos llibres, dos móns

Torno del carrer i estic ullprés d'aquest renou de barris que's transformen cap a un demà esponerós de la nostra ciutat. Perquè som altra vegada a la sembra. A nosaltres com als nostres avis ens ha arribat el creure'ns tenir al palmell el grapat de llevors per la sort segura del demà.

Encara el tinc retratat als ulls aquell flanc de casa que'ls maons vermellegen al sol, i el seu frontis de pedra flamant, que han sigut pujats enganxant al lloc just, maó per maó, ajustant carreu sobre carreu, amb un troç de responsabilitat cada vegada. A sota d'ella, blavejant a la llum, s'esperen altres carreus de pedra picada, que han sigut trevallats cop a cop d'escarpa, centímetre per centímetre, amb el pic pacient de formiga, d'ocell que's fa el niu. Més assota el carrer és obert en fonda canal, i allí també formiguers d'homes a l'auria feina humil, fent pam a pam la obra gran. Del peu plà del carrer al fons del solc rogenic van i venen pel vast armament de passarel·les o escalinates de taulons els que porten de set en set els maons o els sacs de ciment, i mentres en altres formiguers amassen la morterada, abaix es belluguen els que van formant materialment les entranyes de la ciutat, i els que pedra a pedra van obrint més pas. Aquest formiguejar al aire es repeteix en altres extrems de la ciutat, i en centenars de llocs closos el que va aplegat amb ell. Som a la sembra: hora de llevors i d'esperances encara... Però aquest semblar, aquest retorn incansable de la esperança, segurs cada vegada de que la d'ara serà la bona sembrada, és tant nostre...

Amb el sol de l'auria labor als ulls, tocat de la seva virtut alegre, entro a casa i em poso a la taula de treball. Dos llibres m'hi esperen. També llevors que volen brotar.

Obro el primer; du el titol: *Bibliografia d'En Manuel Milà i Fontanals*. També és fet d'aurea humilitat i paciència. L'autor hi registra la llarga llista

d'obres conegudes del nostre erudit que es produí des de abans de mitjants del segle passat, en aquells anys de llevoreig també, que el pensament català trevallava per trencar la gleva, amb verb castellà encara, fins a la darrera vintena del mateix. El titol de cada obra, article, poesia, tractat, etz., va acompanyat de la data i forma de sa publicació o reproducció; además una breu síntesi del pensament de cada escrit, o l'índex, i comentaris que's relacionin amb la obra. Aquests no solament ens duen rastre de la personalitat del preclar vilafranquí, el pròs Milà, com a savi en estètica, dialectologia romànica, historia de la literatura provençal i dels antics poetes catalans, orogens del Teatre català i dels cants i poesia popular de Catalunya i de la èpica, popular i heroic-popular de Castella, sinó que a la claror dels breus comentaris, sembrats de corrues de noms d'homes i d'institucions evoquem la Barcelona dels Coll i Vehí, dels Mañé, dels Durán i Bas, dels Rubió... i al seu entorn hi flameja una època també de llevoreig, moguda a hores per unes modes externes que se'n deien Krausisme, posem, i desplavien al claríssim Balmes, modes que potser prenién en ments d'aquí per la mateixa raó, potser, que a un periòdic mercantil, literari i polític que se'n deia *El Vapor* se n'hi oposava segurament un altre que devia anomenar-se *La Razón libre* o un nom per l'istil. I també per l'autor de aquest registre sabem dels entusiasmes constitucionals del Milà jove.

L'autor d'aquest útil llibre-guia plé de l'aroma del segle avial em sembla veure'l com, sortint del auri treball humil pel pa, entra a les Biblioteques de Barcelona, com s'arriba a Madrid per a completar el seu registre de la obra del pròs Milà, com les tardes rosses i tebies del diumenge el veuen a Vilafranca del Penedés, que potser n'és fill, fent estimar a uns vilafranquins el significat d'haver tingut un compatrici que's deia Manel Milà i Fontanals. I, talment

l'ocell que no és gaire obirador en mig d'aquella plana de vinyets dins del bon sol que de totes les colors en fa una fusió rossa, així ell no demana gloria que no siga la que li vé del propi escalf del seu amor.

També ell és com l'obrer que en les nostres hores de sembrada porta els maons, o treu pic a pic el grà dels carreus de pedra per a aixecar la casa rica pels més podents qu'ell. Semblantment el seu animat índex, la seva esponerosa guà, facilitarà als rics de la ment que vulguin interpretar la obra del gran Milà. ¡Auri treball humil -el del autor d'aqueixa *Bibliografia!*

I ara veiem l'altre llibre que'ns espera damunt la taula.

¡Quina altra cosa! Aquí és un caixista d'impremta que sortint també del seu treball pel pa se n'entra al Ateneu del poble on volen en l'aire tantes llevors (potser masses) i dins d'ell germinen justament les més malignes, o és que la terra on cauen les enverina?... Quin orgull miser, quin malestar corcò que faci oblidar l'auri treball humil així que arriba la vetlla o la festa!

El Porvenir de la mujer és el títol del petit llibre del obrer caixista que el divulgà justament entre els companys d'Ateneu, amb protestes d'amor a la humanitat naixenta, en nom de les lleis evolutives de la natura i les naturals del amor. S'hi llegeixen conceptes com és ara: que la generació que ara puja té d'apendre, al últim, que la religió queda per a les dones, i la ciència per a l'home, pel *Deu-home*, segons el seu terme (això ho divulga entre els honrats i senzills obrers manuals) I també diu: que la dona ens ha esclavitzat fins ara imposant-nos la creència com a paga del seu donar-se'ns; i exclama: *¿Tiene razón el creyente o el ateo? Yo me empeñaría en reconciliarlos si pudiera suprimir la mujer.* I més avall: *Si todavía los tiempos no son para eso; si la mujer se empeña en que la pidamos de rodillas un amor que en estado salvaje hubiéramos usurpado...*

I acaba vaticinant una vaga religió del amor venint a substituir tot dogma: *Los templos serán casas donde en lugar de abstinencia se predicará humana felicidad. Los sacerdotes serán mujeres que os cuidarán en los días aflictivos y con una sonrisa de amor se despedirán de vosotros al*

borde de la tumba. No os dirán, acordaos que sois polvo, sinó, estad seguros que ni una sola molécula de vuestro cuerpo desaparece...

Un disgust, que ens vé tant del instint com de la raó, ens pren davant d'aquest pobre orgull i descontentament corcò.

Veieu: dos homes que al cap del dia passat en una atmòsfera semblanta d'auri treball humil pel pa, i l'un s'entrega a un refrigerament tot oposat del altre... ¿No està potser en solució aquest conflicte mental, en posar això a lloc el problema del nostre poble?... I aquest caixista que no pot aguantar en la vetlla consirosa del Ateneu del poble la auria virtut humil de la mà que treballant beneeix, no és un cas representatiu d'un escampament que hauria de preocupar-nos?...

Perquè, si justament aquest que està més aprop del seu treball que cap altre, va als sembradors i els hi irrita a la vetlla la honrada escalfor del dia, a força del baladreig intel·lectualista que aixeca palaus enlaire, és la foscó!

O bé, estem condemnats a no sortir d'aqueixa verinosa reacció dels *anti* enfront de cada sembrada i a que contra

cada realitat viva i honrada s'hi aixequi l'intel·lectualisme corcò que fa com qui vol forjar l'amor en els alambins de lo abstracte?...

Mireu que la vostra responsabilitat és gran, perquè la germinació i la brotada necessiten dels elements naturals purs sobre un amor sofert, i vosaltres ens feu un aire artificial tant dens que'ns fa desconèixer. Mireu que aquell jove pacient del primer llibre de que he parlat, esborrant-se per a la utilitat dels rics de l'intel·lecte, aguantant la virtut del treball a l'hora del solaç auster, està més amb els pacients i els atents, paletes i manobres, que formiguejen a clapes pel camp d'esperances, que no pas vosaltres amb conceptes com els de *El Porvenir de la mujer*. Penseu bé que la reforma la fan aquests formiguers treballant amb la aurea humilitat assolida i no pas les vostres pensades rencunioses a l'Ateneu del poble.

JOSEP LLEONART

RON BACARDI

Estudis Verdaguierians

El sentiment religiós a "L'Atlàntida"

(Continuació) (1)

Si, un colp reconegut l'exotisme de la fantasia de «L'Atlàntida», volem descobrir d'on venia la corrent que s'emenà l'autor, haurem de cedir la paraula al crític il·lustre de les nostres lletres en Manel de Montoliu. En els «Estudis de Literatura Catalana», amb una visió que arriba a l'ànima de les coses, fa la classificació dels poetes catalans des del punt de vista ètnic, així és, posant de relleu l'afinitat atàvica d'ells amb els diferents elements integradors de la nostra raça, i diu que dels elements aquests «l'autòcton o l'iber (és) representat en grau eminent per En Verdager... El

(1) Acabament del primer estudi publicat a CATALUNYA, núm. 332, del 14 de Març passat.

caràcter de la seva obra típica, la més personal de totes les seves, «L'Atlàntida», l'uneix al restant de l'espiritualitat ibèrica, generadora de desequilibrats genials: Sta. Teresa, Quevedo, els grans dramàtics, el Greco, Goya, etc. Quelcom de monstruós, d'inexpresable amb normes regulars, s'agita al fons d'aquest vell esperit ibèric que viu en aquests homes més representatius de la raça que'ls esforços de classicisme espanyol.» Després d'això no sabriem nosaltres què afergir-hi en aquest punt; qualsevol cosa que fos destruiria segurament l'impressió fonda i exacta que el lector haurà rebut amb tant fermes pinzellades.

Quedem, doncs, que «L'Atlàntida» no és pas fruit d'un sentiment genuina-

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs

ment català, sinó filla dels corrents de la seva època, i campejant-hi arrèu una fantasia brillant que és més propia d'una Espanya àrabe que d'una Catalunya hereva de la civilització greco-llatina.

Haviem ja indicat més enrera que «L'Atlàntida» no forma, ni pot formar part dels ingèns tresors poètics del poble, malgrat haver nascut d'un sentiment popular del tot, i això precisament per no ésser-ho d'ingèna, car, havent intervingut masses elements en la seva formació, resultà amb una complexitat desavinguda dels senzills gustos del poble i de la seva poc conreuada intel·ligència.

Qui sab també si «L'Atlàntida» no s'avençava, de certa manera, al moment històric-literari en el qual feu sa aparició; i podria molt ben ésser que, dels defectes amb que veié la llum, alguns els tingués sols per culpa de sa prematuritat. El mancament d'orientació literària nacional és més culpable que En Verdguer mateix de certes faltes del poema, car, amb un pòl magnètic propi en el camp de nostres lletres, l'estre del poeta no hauria estat oscil·lant entre les corrents diverses que'l sol·licitaven i que donaven una resultant, «L'Atlàntida», que ha quedat desintegrada de tota la producció ulterior de Mn. Cinto.

Prou n'hi hà de defectes en aquest poema que hi haurien estat sempre, puix responen exactament a l'idiosincrasia de l'autor, i, així, l'inseguritat en el dibuix psicològic dels personatges és ben bé filla d'aquella absoluta desconexió que Mn. Cinto demostrà tenir dels homens i del món; fins el caràcter d'Hespèris amb sa manca de fermesa sembla que sigui un espill que'ns reflecti la ductilitat d'En Verdguer, ja que en la vida del poeta hi abunden els fets que demostren la poca consistència de l'home, deixant-se guiar per aquells que afalagaren en ell les febleses propies de natura humana. Emperò, tots els defectes aplegats no fan altra cosa que confirmar ço que diguerem, o sia que l'autor de «L'Atlàntida» s'apartà en aquest poema dels camps que ell devia conrear.

El poeta nascut en les condicions d'En Verdguer nodreix son ésser amb la savia d'un ambient tot popular, i és natural que'ls seus fruits siguin assaborits pel poble, i vinguin a reintegrar-se al esperit d'aquest, tornant, com tot lo del món, al seu origen. Si aital poeta dona, doncs, algun fruit que no respongui a aquestes condicions, esteu segurs que serà brot de alguna branca empeltada, però mai de les propies del tronc originari.

No's cregui per això que'l poema que estudiem estigui mancat en absolut de

trets que demostrin la patria de l'autor. Alguns poden fer de «L'Atlàntida» un poema d'escaiença quasi castellana, com per exemple el retoricisme que vessa gairebé arrèu i la constant tendència a cercar grandiositat. Ambdues coses fan el poema més agradós per a un públic que s'entusiasmi amb un Nuñez d'Arcé i un Zorrilla, que no pas per nostra depuradora mesura; però a voltes s'hi transllueix la lluita del sentiment francament català de Mn. Cinto amb els elements estranys que pretenen ofegar-lo. En la «Introducció» i la «Conclusió» ja s'aferra més a la divisa de la nostra gent «clar i català», i la senzillesa i frescor del «Somni d'Isabel» l'acosten a nostra poesia popular, com la deliciósíssima «Balada de Mallorca».

Ademés, la veritable importància catalana de «L'Atlàntida» hem de cercar-la en la incorporació vivent d'un immens tresor filològic que restava gairebé perdut. Arreconada nostra parla per les abusives ordres de Felip V, l'anèmia la corsecava per la falta d'exercici, i el malaventurat empelt que fruità el «català que ara's parla» hauria acabat amb el seu nervi propi, tant robust i delicat allora. Sols en els pobles de pagesia, els més allunyats d'impurs contactes, no pogué haver lloc la transfusió nefasta, conservant-s'hi els esplendors de nostra llengua. Un poeta nascut en el cor mateix de la regió, era l'únic qui podia infondre a aquesta parla agònica esperit de vida amb prou potència per reconquerir pam a pam l'invasada patria. En Verdguer vingué i En Verdguer ho feu; ell és, doncs, nostre Pelai, i la Plana de Vic la Covadonga de la llengua catalana.

«L'Atlàntida», considerada en bloc, i vista per ulls no catalans, o que deixin de relacionar-la amb nostra història literària, és de aquelles obres que, generades per la moda, no tenen pas llarga vida; mes, malgrat tots els seus defectes, aital poema assolirà vida perdurable. Ell

és a mena de cant d'Orfeu, l'encís del qual lliurà l'amada dels dominis de Plutó, i, nosaltres catalans, durem sempre en el cor el cant que'ns retornà nostra Eurídice, i l'adorarem com arca santa, guardadora de les taules de nostra lexicològica llei.

Totes les altres qualitats del poema, per més que'n tingui de notabilíssimes, han d'ésser secundàries per nosaltres, i creiem que temps a venir sols coneixrem «L'Atlàntida» en tota sa integritat els literats a qui interessi com a monument històric, però hi ha pàgines en aital obra que sempre hauràn son lloc en les antologies i restaràn clàssiques.

Fòra de «L'Atlàntida» En Verdguer ha estat el més popular poeta de nostre renaixement, i ha conservat aquest lloc fins entre'ls actuals. Es més, quasi ens atrevim a dir que restarà ja sempre éssent el poeta manyagat de nostre poble.

Avui en tenim de poetes qui boi posseint una ànima veritablement poètica, i amb una cultura i ciència molt superiors a les de Mn. Cinto, no poden fer extremir el sentiment popular, car no deia debades el sapientíssim Milà «la ciència, encara que amable, és progressiva, l'art és tradicional, i la poesia sempre viurà dels sentiments de que ha viscut d'ençà que'ls homens són homens».

Se'ns podria objectar qu'En Milà sols se refereix a aquells qui cerquen noves materies poètiques; mes, podem respondre a l'objecció que d'una certa manera la cita és aplicable també, en ço que atany al poeta enfront del poble, a aquells que aciençant la forma d'expressió no poden fer vibrar l'ànima d'aquest, ja que si canten els sentiments eternals del home, per la forma en que ho fan, resten incompresos de qui no té llur cultura, o bé's mouen en un ambient diferent d'aquell en que han nascut les llurs creacions.

En un mot, el poeta no va al poble, i el poble no pot pujar fins al poeta. ¿Es això un mal? ¿Es un bé? Aspre és l'asump-

Fàbrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tocador i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antiesèptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engrós

TUSELL GERMANS - Barcelona

te i no cal resoldre'l a la lleugera; mes, nostre humil criteri troba tant just en l'època d'En Verdaguer el modo poètic d'aquest, com avui la manera dels poetes de qui parlàvem adés, sempre que un immoderat afany de culteranisme o vicioses tendències quasi decadentistes no gelin les caldes espontaneïtats de llurs ànimes. ¡Seria ben notable i trist que de nostra infantesa literaria caiguéssim en la decrepitud, sense assolir la desitjada maduresa!

Cada època té la seva característica i es porta allò que li és més propi. En els principis de les races i nacionalitats, cultures i civilitzacions, la poesia i el po-

ble han d'estar íntimament compenetrats, però en el camí de l'avenç han d'anar-se allunyant fatalment, per llei ineludible de les destinacions humanes. Per tant en nostra renaixença, quan tot estava literariament per fer, el poeta que havia de sorgir de nostra raça no podia ésser pas altre que un Verdaguer, nascut en el cor de la regió i en un ambient completament popular, en mig del qual anà creixent i formant-se, i, un cop format, no podia cantar d'altra manera que la comprensible al poble, i a l'únic diapasó capaç de ferir el cor d'aquest en ses més íntimes fibres.

J. FORNELL

Histories extraordinàries d'Edgar A. Poe

MORELLA

Ell mateix, per ell mateix, amb ell mateix, homogeni, sempre existent.—PLATÓ, *Sympos.*

Això que jo sentia per la meva amiga Morella, era una profunda però molt singular afeció. Llençat per l'atzar dins la coneixença d'ella, ja fa molts anys, la meva ànima, d'ençà del nostre primer encontre, s'incendià de focs que mai ella havia coneguts; però aquests focs no eren els d'Eros, i era amarga i tormentadora al meu esperit la convicció creixent, que jo no podria de cap manera definir la llur insòlita significació ni regular la llur intensitat erívola. Però ens encontràrem; i el fat ens uní a l'altar; i jo mai vaig parlar de passió, ni vaig pensar en l'amor. Ella, norèsmenys, defugia la societat, i, aficionant-se a mi sol, em feu feliç. És una benaurança admirar; és una benaurança somiar.

La erudició de Morella era profunda. Com jo esper viure, els talents d'ella no eren d'ordre comú; el poder de la seva ment era gegantí. Jo ho sentia, i, en moltes coses, esdevinguí deixeble d'ella. Tota vegada, aviat vaig adonar-me que Morella, per ventura, per raó de la seva educació de Presburg, posava davant meu nombre d'aqueixos escrits místics qui són usualment considerats com la mera bromera de la pristina literatura alemanya. Ells, jo no podia imaginar raó perquè, feien el seu estudi constant i favorit; i si amb el temps esdevingueren també el meu, caldria atribuir-ho a la simple però eficaç influència de l'habitud i l'exemple.

En tot això, si jo no erre, la meva raó poca cosa hi tenia a fer. Les meves conviccions, o jo m'he oblidat a mi mateix, no eren de cap manera mogudes de

l'ideal, ni cap tintura del misticisme que jo llegia hauria estat descoberta, sinó és que fortament jo m'engany, ni en els meus fets ni en els meus pensaments. Persuadit d'això, jo m'abandonava calladament a la guia de la meva esposa, i penetrava avant amb un cor imperturbable dins les cruïlles dels seus estudis. I aleshores. aleshores que clavant els ulls sobre pàgines defenses jo sentia un esperit defès encendre's dins de mi,— Morella posava la seva mà freda sobre la meva i arreplegava d'entremig les cendres de una filosofia morta unes quantes paraules profundes i singulars, l'estranya significació de les quals les gravava en foc sobre la meva memoria. I aleshores, una hora darrera l'altra hora, jo llanguia al costat d'ella, i m'aturava dins la música de la seva veu — fins que per fi la melodia se'n tenyia de terror—i queia una ombra damunt la meva ànima—i jo empal·lidia més i més, i m'esgarrifava a dins meu d'aquells tons massa extra-terrenals. I així, el goig s'esvaïa sobtadament dins l'horror, i el més bell esdevenia el més oiós, com la Hinnom és esdevinguda la Ge-Henna.

Es innecessari establir el caràcter exacte d'aquelles disquisicions qui, remuntant-se dels volums que jo he fet esment, van formar tant temps gairebé la única conversa entre Morella i jo. Els entesos en això que pot anomenar-se moral teològica les concebiràn fàcilment, i els il·letrats poca cosa en tot cas ne compendrien. L'extravagant panteisme de Fichte, la Palingenesia modificada dels Pitagòrics; i sobre tot, les doctrines de l'Identitat tal com són mantingudes de Schelling, eren generalment els punts de discussió qui més bellesa

oferien a l'imaginativa Morella. Aquella identitat qui és dita personal, Locke, jo em pens, assenyadament la defineix com consistint en la permanència de un sér racional. I en tant que per persona entenem una essència intel·ligent dotada de raó, i en tant que hi ha una essència qui acompanya sempre el pensar, ella és això qui ens fa a tots nosaltres ser això que en diem *nosaltres mateixos* —per la qual cosa ens distingeix dels altres sérs qui pensen i ens dona la nostra identitat personal. Però el *principium individuationis*, la noció d'aquella identitat qui a la mort és o no és perduda per sempre, fou per mi tots temps una consideració de intens interès; no pas més per la natura torbadora i excitant de les seves conseqüències, que per la faisó assenyalada i inquieta que Morella en feia esment.

Però, en veritat, ara el temps era arribat que el misteri de la natura de la meva esposa m'oprimia com un encís. Jo no podia més comportar el tacte dels pàl·lids dits d'ella ni el to profunde de la seva veu musical, ni la lluisor dels seus ulls melancòlics. I ella sabia tot això, però no me'n afrontava; semblava conscient de la meva feblesa o la meva follia, i somrient l'anomenava el Fat. I ella semblava encara conscient d'una causa, a mi desconeguda, de l'alteració gradual de la meva amistat; però no em feia al·lusió ni senyal de la seva mena. Norèsmenys ella era dona, i s'esllanguia cada dia. Amb el temps la taca de carmesí romangué immutablament damunt la seva galta, i les venes blaves del seu front esdevingueren sortides; i un instant la meva natura se'n fonia de pietat, però l'instant vinent jo encontre el llampec dels seus ulls tant plens de sentit, i aleshores la meva ànima es trobava malament i emrodava amb el vèrtig de ún qui guaités avall dins d'un espantós avenc insondable.

Diré doncs que jo esperava amb un desig neguitós i devorant el moment de la mort de Morella? Jo l'esperava; però el fràgil esperit va arrapar-se a la seva morada d'argila força dies, força setmanes i força mesos tediosos, fins i tant que els meus nervis torturats assoliren la senyoria de la meva ment i jo esdevinguí furiós per tant de trigar, i amb el cor de un dimoni maleïa els dies i les hores i els moments amargs que semblaven allargar-se, a mida que la noble vida d'ella declinava, com les ombres dins l'afinar del dia.

Però un vespre d'Octubre, quan els vents eren ajeguts immòbils dins el cel, Morella va cridar-me al seu capçal del llit. Hi havia una obscura boira sobre tota la terra, i una calenta encesor sobre les aigües, i entremig del ric fullam tar-

doral del bosc diria que un iris hi era tombat del firmament.

«Es el dia dels dies», ella digué quan jo m'hi atançava; «el dia de tots els dies per viure o per morir. Es un bell dia pels fills de la terra i de la vida—ah, més bell encara per les filles del cel i de la mort!»

Jo la vaig besar al front, i ella continuava:

«Jo mor, no obstant, jo viuré!»

«Morella!»

«Mai han estat els dies que tu hauries pogut amar-me — però aquella que en vida tu has avorrida, en mort l'adoraràs.»

«Morella!»

«Jo repetesc que em mor. Però dins meu hi ha una penyora d'aquella afecció— ah, que poca!—que tu has sentida per mi, Morella. I quan el meu esperit departirà, l'infant viurà— el teu infant i el meu, el de Morella. Però els teus dies seràn dies de tristesa — aquella tristesa qui és la més duradora de les impressions com el xipré és el més vividor dels arbres. Perquè les hores de la teva felicitat són passades; i la joia no es cull dugues vegades dins una vida, com les roses de Pæstum dugues vegades dins un any. Tu ja no faràs doncs més amb el temps el joc de l'home de Teios, però ignorant de la murta i el vi, portaràs arreu amb tu la teva mortalla sobre la terra, com els Musulmans de la Mecca.»

«Morella!» jo vaig clamar, — «Morella! com sabs tu això?», però ella va girar la cara sobre'l coixí; i una lleu tremolor li va córrer sobre'ls membres, així morí i jo no oí més la seva veu.

No obstant, tal com ella havia previst, el seu infant—al qual morint ella havia donat naixença i qui no va alenar fins que la mare no alenava—el seu infant, una filla, vivia. I ella cresqué estranyament en alçada i en intel·ligència, i fou la perfecta semblança de la qui era partida, i jo l'amí de una amor més fervent que jo no hauria cregut possible sentir per cap habitador de la terra.

Però abans de gaire, el cel d'aquesta pura afecció esdevingué enfosquit, i la melangia, i l'horror, i l'angoixa s'hi expandien en nuvolada. Jo he dit que l'infant cresqué estranyament en alçada i en intel·ligència. Estranya, en veritat, fou la seva ràpida crescuda en grandaria de còs, però terribles oh! terribles eren els pensaments tumultuosos qui s'amuntegaven sobre meu mentres jo vigilava el desenrotllament del seu sér intel·lectual. Podia ser altrament, quan jo descobria cada dia dins les concepcions de l'infant el poder i les facultats adultes de la dona?—quan les lliçons de l'experiencia tombaven dels llavis de l'infantesa?—i quan el seny o les passions

de la maturitat jo les veia cada hora relluir de dins els seus ulls amples i meditativus? Quan, — jo dic, tot això esdevingué palès als meus sentits espaordits — quan jo no puguí ja més amagar-ho a la meva ànima, ni llençar-ho fóra d'aquelles percepcions qui s'estremien de copsar-ho — n'hi ha per meravellar-se que sospites de una natura espaventable i excitant s'esmunyissin endins per sobre'l meu esperit, o que els meus pensaments se giressin amb esverament enrra cap als contes estranys i les penetrants teoríes de la sepulta Morella? Jo arrenquí de la curiositat del món un sér que el destí em forçava a adorar, i dins el rigurós enclòs de la meva casa jo vetllava amb una ansia d'agonia sobre tot allò qui concernia la benamada criatura.

I com els anys passaven rodoladiços i de dia en dia jo contemplava el sant i dolç, i eloqüent rostre de ella, i estudiava la seva forma madurant, de dia en dia jo descobria nous punts de semblança de l'infant a la mare, le melancòlica, la morta. I cada hora aquestes ombres de paregut s'espessien, i es feien més plenes, i més definides, i més inquietants i més oiosament terribles en l'aspecte llur. Perque, que el sonriure d'ella fòs igual que el de la seva mare jo podia comportar-ho; però jo m'esgarrifava aleshores de la seva massa perfecta *identitat*;—que els ulls d'ella fossin igual que els de Morella, jo podia patir-ho; però aleshores ells guaitaven massa sovint endins de les profunditats de la meva ànima amb el mateix pensament intens i torbador que els de Morella. I en el contorn del seu front enlairat, i en els rulls de la seva cabellera redosa, i en els pàl·lids dits que s'hi colgaven endins, i en els tons trists i musicals de la seva paraula, i sobre tot—oh, sobre tot—en les frases i les expressions de la morta sobre'ls llavis de l'amada i la viva, jo trobava una postura per un pensament i una horror consumidors—per un verm qui no *volia* morir.

Així passaren dos lustres de la vida d'ella, i encara la meva filla restava sense nom sobre la terra. *Filla meva i amor meu*, eren las apel·lacions usualment dictades per l'afecció de un pare, i la rígida reclosió dels seus dies prevenia tota altra relació. El nom de Morella era mort amb ella a la mort d'ella. De la mare mai jo no havia parlat a la filla; m'era impossible parlar-ne. En realitat, durant el breu període de la seva existencia, aquesta última no havia rebut cap impressió del món part de fóra, llevat d'aquelles que havien pogut ser-li fornides dins els límits estrets del seu isolament.

Però a la llarga la cerimonia del baptisme s'oferí al meu esperit, dins el seu

estat d'enervació i agitació, com una benhorosa deslliurança de les terror del meu destí. I a la font baptismal jo vacil·lava per un nom. I molts epítets de saviesa i de beutat, dels temps antics i moderns, de la meva terra i de las foranes venien empentejant-se als meus llavis, amb una munior de bonics epítets de noblesa, de benaurança i de bondat. Què va moure'm, doncs, aleshores, a agitar la memoria de la morta sepulta? Quin dimoni m'empengué a sospirar aquell so, que només de fer-ne esment feia sempre refluir la sang purpúrea a torrents de les temples al cor? Quin mal esperit va parlar dels redosos estant de la meva ànima, quan en mig d'aquelles voltes obscures, i dintre el silenci de la nit, jo vaig mormolar dins les orelles del sant baró les sil·labes: Morella? Què més que mal esperit va convulsionar les faccions del meu infant, i hi escampà assobre les tintures de la mort, quan, estremint-se d'aquell so apenes oïble, ella girava els ulls cristallins de la terra al cel, i caient prosternada sobre les negres lloses del nostre vas de familia, responia: «Vet-em aquí!»

Distints, fredament, calmosament distints caigueren aqueixos simples sons dins la meva orella, i d'allí, com plom fos, rodolaren xiulant a dins el meu cervell. Els anys—els anys poden passar, però la memoria d'aquell instant,—mai! Ni era jo, cert, ignorador de les flors i del vi—però la cicuta i el xipré m'aombraren nit i dia. I jo no serví cap sentiment de temps ni de lloc, i les estrelles del meu fat s'esvairen de sobre'l cel, i de aleshores ençà la terra esdevingué tenebrosa, i les seves figures passaren vora meu com ombres giravoltants, i entre elles jo no mirava sinó—Morella. Els vents del firmament no sospiraven sinó un so dins les meves orelles, i el clapoteig de la mar murmurava sempre més—Morella. Però ella morí; i amb les meves mans mateixes jo vaig portar-la a la tomba; i jo riguí amb una amarga i llarga rialla quan no trobí rastre de la primera dins el carner on jo deposava la segona—Morella.

C. R. B., trad.

Acaba de sortir

AUQUES I VENTALLS

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit: Lluís Gili, Claris, 82

Qüestions de llenguatge

III.-Prendre

El nostre bon amic i mestre estimadíssim, l'eximi filòseg Mn. Antoni Alcover, ens fa l'honor d'ocupar-se dins el «Bolletí del Diccionari» del article que sobre la reduplicació dels sons aspres *br*, *cr*... etc... publicarem en aquesta revista CATALUNYA a 5 d'Abril de 1913. Després de fer de nosaltres un elogi, que no podem menys que agrair a la seva bondat, entra en la qüestió i diu francament que no l'hem convençut, cosa que de veres ens dol i ens inclina a creure que no degüerem explicar-nos prou bé.

Diu Mn. Alcover que no acaba de veure que s'hagi de suavitzar gaire la llengua catalana pel fet de suprimir una de les dues *rr* del infinitiu *prendre*; i afegeix modestament: «Serà que les nostres orelles són massa groixudes i no es troben en estat d'apreciar-ho, serà lo que's vulla, la veritat és que no percebem ben bé tal suavització».

Deu ens guard de suposar que tinguem cap sentit més despert que'ls de Mn. Alcover o de qualsevol altre dels nostres llegidors, i ens guardi més encare de fundar cap teoria sobre tant ridícula presumpció! Sabem que és inútil discutir sobre gustos individuals. Tanta raó tenia Horaci abominant del alioli, com els segadors de la Pulla estimant-lo per un dels plats més exquisits de la llur refacció: cada ú judicava segons el seu paladar i en paus. Si hem parlat de bon gust i de mal gust, hem entés referir aquestes paraules respectivament a la conformitat o desconformitat d'un fet amb un principi estètic demostrable. S'usa la paraula *gust* quan no's demostra el principi, sinó que s'amostra senzillament per la pràctica constant dels artistes; i això'ns limitarem a fer i per això parlarem de gustos; però, ja que no basta, procurarem arribar a la demostració.

Ans d'intentar-ho, hem de començar

per demanar perdó d'una lleugeresa, en que incorregüerem dins el nostre article, la qual temem que hagi contribuït a esgarriar per mals camins el nostre amable contrincant. Parlarem incidentalment de consultar la orella per afinar qüestions d'aspresa de llenguatge, i no parlarem amb la deguda justesa. No, no és el sentit de la audició el més indicat per entendre de aquesta mena de qüestions. Els sons d'una llengua poden estudiar-se des de dos punts de vista distints: ja en relació amb l'orgue que els ha de rebre, ja en relació amb l'orgue que els ha d'emetre. En relació amb l'orgue que els ha de rebre, les llengües són més o menys sonoroses; en relació amb l'orgue que els ha de emetre, les llengües són més o menys difícils de pronunciar o, en altres termes, més apres o més dolces. Per això pogüerem dir que la nostra llengua era molt sonora, però molt aspra.

D'una manera general i prescindint de les aptituds de pronunciació individuals i de niçaga, se sol graduar l'aspresa d'un idioma pel major o menor ús que fa de consonants a proporció que de vocals; i amb aquesta norma diem que les llengües septentrionals d'Europa (l'inglesa i la alemanya, per exemple) són més aspres que les meridionals (la italiana i la castellana, posem per cas); i podem establir que les síl·labes *o*, *bo*, *bos*, *bosc*, *boscs*, que tenen igual valor de sonoritat, formen una escala de valors d'aspresa distints, que creixen segons l'ordre de lloc on les hem posades des del primer al darrer.

Però aquesta norma es deficient. Si és cert que es judica de la aspresa d'una llengua per la proporció usual de ses consonants i vocals, també és cert que no'n depèn exclusivament: depèn també de la combinació de ses lletres, síl·labes i paraules. Així; per exemple, en una sol síl·laba és més difícil pronunciar dues consonants juntes que separades

per una vocal: *pla*, és més aspre que *pal*, *orb* més aspre que *rob*. I, dins una combinació síl·làbica, salta a la vista que és més fàcil repetir una mateixa síl·laba que variar-la, i àdhuc pronunciar dues síl·labes d'una mateixa consonant que de consonants diferents: així *papa* més fàcil que *popa*, *popa* més fàcil que *poma*; i es bo de reparar que en aquests casos els valors de sonoritat, que's medeixen principalment per la varietat de sons, se'ns donen en raó inversa dels valors de dolcesa o facilitat de pronunciació. Per aquest motiu nosaltres entenem que l'adjectiu *propí* és menys aspre que el verb *prendre*, però que, en canvi, adoleix d'una pobresa de sonoritat que el fa més inelegant.

Estem dubtosos sobre si és més fàcil pronunciar dues síl·labes consecutives, afectades de dues consonants d'ordre distint. És més aspre *tendre* que *pendre*? És més aspre, com vol Mn. Alcover, *madrastra* que *prendre*? No sabem decidir-ho, ni coneixem cap autor que dongui norma sobre les condicions d'aquests casos. No se'ns oculta que en una combinació de moltes síl·labes aspres, si s'hi juguen consonants distintes d'un mateix ordre, l'aspresa creix per la dificultat que hi ha de no equivocar-les. Així per exemple, en la combinació popular de llavials «un plat blau, *pla*, ple de pebre negre» es fàcil dir *plau* en comptes de *blau* o *bla* en comptes de *pla*, circumstància, que fa mes difícil o aspra la pronunciació. I passa així mateix amb combinacions de consonants d'ordres propincs: per exemple, en aquella combinació, també popular, de llavials i llatro-dentals, que consisteix en una pregunta i resposta: «Felis ¿que peles pèsols? Pèsols pelo, Felis.» És fàcil equivocar-se dient *felo* i *fèsols* en comptes de *pelo* i *pèsols*, o *pelis* en comptes de *Felis*. Però aquesta aspresa, que neix de la preocupació que ocasionen antecedents i subsegüents ¿resulta quan se tracta d'una paraula de dues síl·labes no més? No volem aprobar-ho, ni contradir-ho. El que sí ens fan veure els exemples que hem posat, és que la aspresa total creix amb la suma de aspreses parcials, de tal manera que moltes de persones poden saber dir cada una

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

de les paraules d'una frase, i no saber dir la frase que'n resulta.

Així, doncs, no'ns ha d'estranyar que un poble, que no sent cap repugnància per un sò aspre, la senti per la seva reduplicació.

I prou; nosaltres no pretenem donar totes les regles de la aspresa, sino indicar-ne algunes i fer veure que cal no confondre la dolcesa amb la sonoritat. I ara, suposant que havem conseguit aquest intent, passarem a considerar el nostre assumpte desde'l punt de vista fisiopsicològic. El fet que una llengua sigui molt aspra és senyal d'alguna imperfecció en els que la parlen? Ben al contrari, és senyal que tenen una gran aptitud de pronunciació. El nen, que sab dir polidament la frase «un plat blau... etc.» és més bon parlista que'l que no se la sab treure de la boca. Mn. Alcover, que, acostumat a la pronunciació de idiomes diversos y difícils, no troba obstacle en la de la paraula *prendre*, que's fa agre al nostre poble, té sens dubte més aptitud lingüística que la generalitat dels catalans. Ja pot veure el nostre estimat contrincant si estem lluny de atribuir-li cap torpesa de sentit. Així, doncs, no hi ha raó perquè un alemany, per exemple, hagi de dolcificar la seva llengua a faisó d'un italià. Encare que el seu idioma sigui objectivament aspre, no ho es relativament a ell, que'l pronuncia amb facilitat. Fóra altament ridícol corregir per raó d'aspresa una paraula corrent en un idioma; però fóra més ridícol encare imposar per raons d'etimologia a un idioma una aspresa, que'l poble, que'l parla, no sab pronunciar.

Aquí, ja que estudiem l'aspecte psicològic de la qüestió, se podria preguntar: perquè un poble ha de repugnar la reduplicació de certs sons, tot admetent la d'altres tant o més aspres si a mà ve? Aixó quasi valdria tant com preguntar: perquè no's parla una mateixa llengua en totes les nacions? Ho fa el geni, ho fa la idiosincracia, ho fa el conjunt de condicions que determinen la existencia d'un poble com a poble de fesomia pròpia. Els sons que's formen amb la conjunció sobre vocal de les consonants *bl*, *cl*, *fl*, *gl* i *pl*, no són segurament més aspres que'ls que's formen de la mateixa manera amb les consonants *br*, *cr*, *fr*, *gr* i *pr*; no obstant i aixó els llatins repugnaven la reduplicació dels primers i no la dels segons. La llengua catalana, filla de la llatina, no admet tampoc la reduplicació dels sons aspres amb *l* intermitjana. Se forma la paraula onomatopèica cloc-cloc, però no's diu *clocloca*, sino *clocà*, no's diu *cloclejar*, sino *cloquejar*. Aquesta suavització, deguda a la caiguda d'una simple *e* de la veu

onomatopèica, podrà ésser imperceptible en la boca d'un parlista tant hàbil com Mn. Alcover; però representa quelcom d'important i característic en la psicologia del poble, que sistemàticament ha decretat que no's juntessen mai dos sons aspres amb *e* intermitjana.

Així mateix en boca de Mn. Alcover no ofereix, ni en la nostra tampoc, cap dificultat la pronunciació de la paraula *prendre*, però és innegable que'l poble, mestre i senyor de la seva llengua, la troba aspra i la refusa. I demostra que la troba aspra el fet que la massa de la nostra gent no pronuncia bé cap paraula, on s'hagi de reduplicar un so aspre amb *e* intermitjana.

Ara bé és de bon gust introduir en el llenguatge literari una veu que resulti de mal pronunciar? Hi ha algun principi demostrable que s'hi oposi? Heus aquí el problema estètic, que hem enunciat de bon principi. La solució es preveu ans de raonar-la. L'escriptor-artista no sols aspira a donar a les seves frases una bella sonoritat, sino a fer-les sabroses al llavi. Si ningú les hagués de escoltar sino d'ell, podria no preocupar-se de llur pronunciació, tota vegada que estés segur que fóra perfecta en la seva boca; però ell escriu perquè altres el llegeixin i sab que, si la lectura dels seus escrits és dificultosa, produirà cansament i no agradarà. I com ha de causar plaer estètic, ni de cap classe, alló que no agrada? Així, doncs, és racional i naturalíssim que'ls escriptors se preocupin d'endolcir la combinació de les llurs paraules; així, doncs, és de bon jus que'l llenguatge literari aspiri a ésser més dolç que'l que s'usa ordinàriament en les converses. I com que aquesta noble tasca del escriptor és més dificultosa com més aspra és la llengua, a la qual dedica sos esforços, no pot menys de concedir un aventatge d'ordre estètic a les llengües més dolces. Com no ha de mirar, doncs, amb bon ull tot alló que endolceixi el seu idioma? Com no trobarà que'l millora? I amb quin goig ha d'adoptar una aspresa, que'l seu poble no sab pronunciar o pronun-

cia treballosament? Ell. l'esteta pràctic, professional, tol·lerarà alló que'l seu poble no tol·lera? Preferirà la paraula aspra i antiquada *prendre* a les altres veus més dolces amb que'l poble l'ha substituïda per tot arreu? No la sentirà de mal gust i àdhuc horrible en la seva boca ben educada?

Mn. Alcover estranya que'ns donem tanta de pena per refusar una cosa tant petita, una simple *erre*. Si bé la considera, veurà com aquesta cosa tant petita té una gran importància. No és la *erre* com a *erre* ço que repugna a la nostra gent; és la seva intervenció produint una aspresa que li costa de reduplicar. Si aquest inconvenient afectés una sola paraula podríem tenir-lo per petit; al cap d'avall hauríem feta desagradable al nostre poble una sola veu entre les moltes que a son pler li poden servir. Però en el nostre cas l'inconvenient afecta moltes veus d'un verb, i d'un verb que, després dels auxiliars, és tal volta el més popular i corrent a la nostra llengua; i afecta tots els que d'ell se componen, que són una pila; i es fa extensiu a la paraula propietat i a totes les formes verbals, adverbials i adjectives, que se'n deriven. No és aixó un gran inconvenient? No sabem que les dificultats de la aspresa creixen a mida de la llur abundància? Si fem un llenguatge literari-català desagradable als catalans ¿qui'l defensarà? Qui'l llegirà?

Si ja és prou dolorós haver d'extirpar de la llengua del nostre poble vicis, que clarament veiem que li han vingut d'influència estrangera ¿què passarà si, no solament vicis, sino àdhuc tal volta virtuts tractem d'arrabassarli? Què passarà si, sense motius de purificació molt evidents, volem estrafer les formes que, amb dret innegable i amb goig de la seva boca, ha fet viventes? Nosaltres, els que bé o malament ens dediquem a escriure, al cap d'alguns temps d'haver adoptat les veus aspres i antiquades, que'ns proposen els gramàtics, les tindríem per bones, les consagraríem amb l'ús i avorriríem les populars com a imperfetes; fàcilment un hom se creu més

AGUA

MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

⚡ ⚡ Diplomas y medallas de Oro

← PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO →

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, BOTICERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

savi que'ls altres i s'agrada de distingir-se de la gent: quants per aquesta vanitat escriuen d'una manera arcaica i estranya! Però això establiria motius innecessaris de divorci entre'l nostre poble i la nostra literatura i seria altament danyós al bon resultat de nostre renaiement.

Tals són les reflexions que'ns acuden. Hi ha alguna exageració? És que potser el fet de la repugnancia del nostre poble per la reduplicació dels sons aspres esmentada no és tant general com jo'l suposo? De totes maneres, l'he comprovat en una extensa comarca i conec dats que me l'indiquen en moltes d'altres. I una aspresa és tant més inconvenient al llenguatge literari quants més siguin en el poble els que no la saben pronunciar o la troben dificultosa. Són molts? Doncs ja constitueix un gran inconvenient. Però cal posar les coses al seu punt; si nosaltres per raons d'aspra ens expliquem la transformació del antic verb *prendre* i la greu inconveniencia de readoptar-lo, no estimem, amb tot i això, que tals raons siguin motiu suficient per no fer aquesta readopció: el motiu suficient és que, essent pures i no implicant confusió amb altres de distint sentit i intangibles, sempre s'han de preferir les formes vives a les antiquades. Mes, val la pena de que aquest motiu suficient se'ns demostrí molt i molt clarament, ans de decidir-nos a passar per una medicina de tant mal pendre i tant exposada a perjudicar la salut.

Per això nosaltres creiem que, si algú ens impugnava, seria pel flanc de la demostració que de la puresa de les formes vives vàrem intentar; i per aquest flanc preparavem la defensa. No ha sigut així; Mn. Alcover no'ns retopa per aquesta banda. I quan ens diu que convé escriure *prendre* per seguir la tradició llatina ¿què vol que li contestem sinó que'ls catalans no són llatins i que

el nostre poble, senyor de la seva llengua, és l'únic que té dret a decidir quines tradicions vol continuar i quines vol rompre? I quan ens parla de la conveniencia de seguir la norma de les nacions germanes ¿què vol que li contestem sinó que ells no tenen més dret de seguir aquella norma que'l nostre poble de trencar-la? Si allí la gent pronuncia la paraula del nostre cas segons la norma llatina, és natural que així la escriuin els d'allí. Però'l nostre poble, enlloc que jo sàpiga, diu *prendre*.

Es tot un cas això: quan el nostre poble parla segons influencia estrangera, els gramàtics volen que'l corretgim, i quan parla genialment i distingint-se de les altres nacions ¿se pretendrà que'l corretgim també per la raó inversa? Doncs ¿amb quina mala cara'l miren que no vulguin mai donar-li gust? Si és servil, no volen que ho sigui, si no ho és, volen fer-le'n.

Heus aquí explicats els inconvenients que trobem a la forma *prendre*. L'hem, doncs, d'eliminar? Però en aquest cas Mn. Alcover ens diu que no sab, entre les formes vives, que l'han substituïda, quina s'haurà de preferir. D'aquesta qüestió, d'algunes altres, que planteja el nostre amable impugnador, i de certs punts, que aquí hem deixat per esbrinar, ens ocuparem, ajudant Deu, en un pròxim article, que dedicarem a la paraula *pendre*.

En aquest hem hagut de fer-nos ja massa llargs. Però era necessari que establíssim principis. Ens havíem esgarriat de que, per culpa nostra, per no haver parlat amb la propietat deguda, semblés que la qüestió anava a raure entre la persona de Mn. Alcover i la nostra humilíssima, i pogués dependre de la gruixaria d'orelles del un o de la susceptibilitat de les del altre a les esgarriades. No, res de les nostres persones; si ha d'haver-hi discussió sigui so-

bre principis demostrables i fets amostrables, ben independents a nosaltres mateixos. Si de les nostres condicions personals s'hagués de tractar, donem des d'ara la més alta preferencia a les de Mn. Alcover, el qual venerem com a mestre i posem sobre les nines dels nostres ulls per la seva sabiduria, laboriositat i virtut. I si coneixent la nostra gran inferioritat, no retem les armes, és per creure-ns en possessió de la veritat, que és forta de sí mateixa i no sempre s'entrega al més savi, sinó, a voltes, al ignorant, que ha tingut la sort de llucar-la.

Finalment, supliquem a Mn. Alcover que'ns dispensi per no haver acudit a les planes del seu Bolletí, que generosament ens ofereix; les de CATALUNYA 'ns són més avinentes; però no, per això, li restem menys agraïts.

J. RUYRA

Para los Días Frescos.

Otoño y primavera son las dos estaciones más agradables del año, pero ambas son las más peligrosas para la salud. Todo parece sonreír al sol encantador, y de repente una ráfaga de invierno viene

a recordarnos que el frío está cercano, o no ha desaparecido aún. Un ligero escalofrío, seguido de estornudos, avisa a usted que el resfriado ha hecho su presa. A pesar de los días soleados, es menester estar alerta y recordar que los Pellets del doctor Mackenzy impedirán que siga adelante su resfriado; que lo curan siempre en 24 horas, sin que tenga usted que hacer cama para sudarlo. A las primeras tomas notará usted alivio; cesará el estornudeo, la destilación mucosa de la nariz, el lagrimeo; se despejará la cabeza y desaparecerá el estado febril. Además curan la susceptibilidad catarral en los que al menor cambio del tiempo cogen resfriados. Caja Ptas. 1'50 en todas las farmacias.

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega Ptes. 35
Tela 45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega Ptes. 45
Tela » 50

L' "Objecte d'art" dels jocs florals forans

Molt s'ha parlat dels Jocs florals de fóra i a voltes amb furia tal que es feien vots perquè ben aviat fós un fet la pròxima desaparició de tots.

Però veïam, qui és que els vol mal? Qui és que sab enutjar-s'hi en serio? Qui negarà que ens proporcionen un divertiment a tots? Que ho diga sinó mon estimat compatriota Mossen Collell, que tot i essent un dels que més de ferm els ha embestit, és també qui més n'ha presidits i vé presidint-ne encara. Si fins crec que podria fer un gros volum amb els discursos pronunciats.

No pot negar-se que aquestes pintoresques festes poètiques constitueixen un esplai per a molts, i a més costaria bon xic el demostrar que són perjudicials a les nostres lletres. Conformes que ben sovint no pot aprofitar-se una ratlla de tot el que's premia en certs llocs. Vègin-se sinó alguns dels volums que's publiquen o la mostra que en donen els periòdics.

Els certàmens literaris venen a ser entre nosaltres una mena de deport de estiu, un entreteniment, una distracció per molts. Uns senyors es diverteixen fent de jurat, uns altres tenen el patriotisme d'oferir premis i uns es dediquen a l'heroisme de guanyar-los. No hi ha res que dir perquè tot això està bé.

Ara vé el temps en que comença a combinar-se aquest indispensable número per a la festa major. I es fan els jurats i comença allavors una desenfundada persecució a tot mortal investit de autoritat. No's deixa a ningú en repòs i s'implora la protecció de diputats a corts, diputats provincials, cacics, ajuntaments, bisbes, rectors i de tot bon patriota que no tinga un no a la llengua. I allavors entren els oferiments: un tinter o escribania, uns canalobres, una cigarrera, un gerro, una imatge de pasta, un ninot de guix imitat a bronze, etzè-

tera, etz., això sí tot artístic, tot pot ésser considerat objecte d'art i amb aquest requisit s'anuncia.

De la gent que envia ses composicions als Jocs florals de fóra, qui és que no ha carregat alguna vegada amb l'*objecte d'art*? I el que costen de ports a vegades aqueixos trastos! Un «Siglo» jo crec que podria muntar-se amb la col·lecció d'objectes que cada estiu s'ofereixen a tot Catalunya! Sembla mentida que els senyors jurats vulguin formar part de parodies així tant grotesques, que hi hagi qui gosi posar el nom al costat de tant generoses ofertes, i que no falti qui tinga la paciència de guanyar-les.

Els premis en metàl·lic, per vil que sia el metall, són, a parer de tothom, més respectables. Els donadors prou entreguen moltes vegades en metàl·lic les seves ofrenes, però sembla que un desig d'espiritualitzar la cosa fa canviar-les en objecte de quincalleria. A vegades l'ofrena en metàl·lic es torna *objecte d'art* per dissimular la mesquinesa. Qui no ha vist donar premis que no excedeixen de un valor de set o vuit pessetes.

No's pot negar que a vegades es veu algun d'aqueixos objectes d'art de relatiu valor, i és per aquests casos que vull apuntar lo molt decorós que seria el regalar llibres. Quan el premi no pot arribar a una quantitat respectable, que més bonic que oferir les obres d'En Maragall, per exemple? Premis així serien tant cobejats com els consistents en metàl·lic.

Les obres completes d'En Joan Maragall, la subscripció al «Glosari» de l'Ors, les obres d'En Milà i Fontanals, la Biblioteca popular de l'Avenç, el que hi ha publicat den Ramón Llull, les obres completes d'En Verdaguier i d'En Vilanova, quins premis més esplèndids farien!

També podrien agrupar-se obres dels

nostres poetes i fer així un premi respectable amb llibres d'En Costa i Llobera, Alomar, Carner, López-Picó, Alcover, Ruyra, Bofill, etz, etz. També seria del cas regalar les nostres principals publicacions, per exemple, els Anuaris del Institut, la biblioteca de la revista «Teatre Català», tomos del «Museum», etzètera, etz.

Tot això seria de molt profit, ajudaria les cases editorials i tot escampant la bona llevor fins tindria un valor representatiu.

En alguns punts ja s'ha assajat el donar dibuixos originals de nostres pintors i escriptors, per cert amb molt bon resultat. Açò se ha degut sempre a la generositat de nostres artistes, però podrien també fer se adquisicions en les exposicions que's celebren en els salons barcelonins. És veritat que amb la quantitat que's disposa no podrien adquirir-se grans obres, però sí que's trobarien bona pila d'estudis que podrien fer honor a una convocatori de certamen.

També queda'l recurs de les reproduccions de les obres mestres de l'esculptura i sobretot de la pintura. Amb reproduccions de quadros podrien fer-se uns premis magnífics, però a condició que s'expressés clarament en què consisteix el premi, per no exposar-se a adquirir una oleografia de sis rals d'açò que ja estem acostumats a veure mal reproduït, com l'«Angelus» den Millet, per exemple. Caldria dir: quatre reproduccions enquadrades, consistents en obres del Perugino, Rafael, Velázquez, Juan de Juanes, etc., etc.

Quin altre goig no farien els cartells de Jocs florals amb premis així: les obres completes de Joan Maragall al millor... la subscripció al «Glosari» de l'Ors a la millor composició... Al menys la gent no s'hauria de donar la vergonya d'haver guanyat una escribania o una cigarrera.

MANUEL BRUNET

El millor Cafè és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

Lletra a un amic músic

Mon volgut amic:

Bé em cal ésser una mica més explícit en aquesta lletra, car ma darrera, ja per la manca de temps, ja per la urgència, era gairebé telegràfica. En compensació d'aquella, i en paga de la teva atenció (prou coneguda) així com de la rapidesa amb que has complert mon encàrrec (francament, desconeguda) t'exposaré els motius d'ella, i l'extraordinari esdeveniment que l'ocasionà. Pregant-te abans, que al llegir-la no somriguis irònicament, pensant com aquest humil devot de la música ha pogut fer de propagador de les nostres cançons populars, vetllant pel seu bon nom en llunyes terres.

Quan arribà a Gefle nostre vaixell ballener, car a Biornerberg em calgué embarcar forçosament en dita nau per haver avençat la sortida la que sol atravesar el golf de Botnia, viu amb sorpresa que la neu embolcallava la població amb tanta prodigalitat, que no deixà d'inquietar-me greument. Inquietut que cresqué fins a fer-me víctima del més gran malhumor, al enterar-me que la via del carril era completament obstruïda de la copiosa nevada. Com que a mi em convenia arribar el més aviat possible a Falún, no em vaig donar punt de repòs fins aconseguir el fi que'm proposava: assolint que l'hostaler posés a la disposició meva i d'uns quans passatgers que coincidiren amb mos desitjos, una mena de tartana descomunal molt poc a propòsit per una llarga jornada; mes com no podiem disposar d'altre veícol, no ens miràrem gaire en acceptar-la.

No feia mitja hora que havíem pres comiat del «Grand Hôtel Suec» com pomposament anomena el vell Ludovic la seva fonda mitjanament passadora, que ja sabia qui eren mos companys en l'arriscat viatge. A mon enfront, un matrimoni anglès amb sa filla; xamosa donzella d'uns vint anys, gentilment ingenua. A la meva dreta, un comissionista de quadros i reproduccions d'art, parisienc. A l'esquerra, un escultor polonès; i junt amb el conductor, dos homes que per llur vestiment suposava que eren dos camperols dinamarquesos.

L'animació s'havia generalitzat gradualment, a mida que avençàvem sotrajant pels carrers encara deserts en l'hora matinal. Els objectes de sos viatges; els planys per l'inclemència del temps; la temença de no poder dur a compliment els nostres propòsits, eren els temes que entretenien animadament

nostra conversa; la qual per deferència a les dugues dames era en llengua anglesa, llevat de l'escultor polonès que no la sabia; jo pacientment amb bastantes dificultats, li traduïa a l'alemanya.

No havíem encara abandonat les laberíntiques vies dels barris extrems, quan començaren de caure menudes bolves de neu qui empeses d'un ventet persistent, se'ns ficaven per dintre'l carruatge molestament-nos infinitament: i tant punt sortíem de la població, la nevada era tant copiosa, que bellament se li podia dir present superior als nostres mereixements. De moment ens protegiren una mica les branques jaents d'un petit bosc d'alterosos pibets, pel qual atravesava la carretera: mes un cop fòrem al ràs, s'ens presentà amb tota sa magnitud la feresa d'aquell espectacle. Atiats pel conductor, els poltres emprengueren furiosament un galop desordenat. La conversa s'havia interromput i tothom, fets els ulls i potser pantejant el cor, esguardava els moviments d'aquelles pobres besties; qui amb les narines dilatades, esbufegant amb gran remor, llur crinera voleiant, llençaven fers renills mentre fuetejats pels borrollons implacables feien esforços titànics per arrossegar el carruatge; les rodes del qual s'esfonzaven cada vegada més en la groixuda catifa de la neu flonja. Per fi el conductor ens esguardà desencoratjat veient que minvaven llurs esforços; i sens més preàmbuls i amb l'accent gutural propi dels del país, ens digué secament:—O cerquem tot seguit un redòs, o la neu ens soterra aquí mateix.—

No tingué pas de dir-ho dugues voltes, car prou se veia reflectida en nostre posat l'angoixa que'ns dominava. Això és que sens perdre temps, el brau minyó saltava del pescant; i agafant les brides dels astorats corcers, feia virar en rodó el carruatge. Al cap de poca estona les portes de l'Abadía de Sant Sever, s'obrien generoses; i un vell monjo d'aspecte venerable ens guiava vers una cambra confortable, estansa on flamejaven en la llar un munt de tions ben encesos.

No't diré, perquè fóra inacabable, com passàrem les primeres hores en nostre benefactor refugi. Te les resumiré en breus paraules. Molt avorrides. Després del esmorçar que'ns serviren aquells bon monjos exquisidament, i amb una amabilitat mai prou lloada, varià quelcom la situació. El temporal començava a amainar, i jo per aquell natural que té la joventut d'esser-se mútuament atrac-

tívola, conversava plàcidament amb ma novella coneixença. Ja sabia que era Alicia son nom, i em contava amb paraula fàcil i armoniosa com l'enamorava la música selecta; hi havia en son parlar un tal reflex de ses primoroses aficions, que vaig extremar tots els recursos per a que acudís en donar-nos una audició per petita que fos d'algun de sos predilectes. Tu ja sabs que és costum ben general entre els de son país el trobar insuperable tot lo seu: mes amb gran sorpresa de ma part, em revelà que sa única predilecció eren els mestres alemanys, i especialment els clàssics als quals dedicava tots sos estudis i entusiasmes. No cal dir que vaig insistir novament en que n'executés qualche fragment: a la qual cosa per fi accedí, no sens haver-me posat abans per condició que jo estava a la recíproca: ço que de moment no vaig contradir perquè no s'esvaís la festa.

Per fi s'assegué enfront del vell piano que en un angle de la sala dormia tot polsós, i començà amb un aire de tímida delicadesa la Sarabanda de la Partita en *do* menor de Bach. Les primeres notes ressonaren misteriosament com deixonides d'un somni secular. Quin encís tant inefable tenien, o amic meu, aquells acorts oïts en aquella única avinentesa! Com hauria donat la meitat de mon ser perquè haguessis estat amb mi: perquè haguessis viscut les sublimes impresions que'm delectaven. Car no pots imaginar-te el què és fruit d'aitals emocions, gaudir d'aitals encisos quan s'està lluny de la llar patria: quan s'acaben de sofrir vicissituds i contrarietats: quan el coratge abatut troba plàcidament un dolç benestar que'l calma i aconorta.

Sens poder-me'n alliberar, recordava l'incomparable Landowska en aquella primera nit que la sentíem junts a Barcelona; i un infinit enyorament de ma terra invadía mon esperit; i escoltava atret; hipnotitzat aquella interpretació tant curosa i tant bellament sentida.

La Sarabanda era acabada i mon encís no era encara trencat; quan Alicia ab son amable gest, em convidava a ocupar el seu lloc empenyent-m'hi riallera. Tu ja sabs com toco el piano. Hauria estat una profanació executar quelcom seriósament després d'aquella exquisitat. Sens pensar-m'hi gens i com obeint a un impuls despertat en mi pels records evocats de ma terra, amb aquella pobre veu que Deu m'ha dat i fent-me un lleuger acompanyament vaig començar de cantar les *Montanyes regalades*.

El matrimoni anglès; l'escultor i el marxant que mentres tocava Alicia vagaven distretament per la sala, ja observant el mobiliari i innombrables quadros que omplienaven les parets, ja consultant pels amplíssims finestrals el pai-

satge imponent, al sentir mes primeres notes se posaren a llur pler en setials vora meu, disposats a escoltar, (cosa que prou mereixia molt més la meva antecessora i el venerable autor que interpretava) i totduna que finia ma cançó, cinc veus a l'hora em preguntaven avidament què era aquella melodia per ells desconeguda: a la qual cosa responia gaire bé començant *El rossinyol* per no interrompre'l lirisme de que estava posseït.—Música de ma terra.—I seguiren a *El rossinyol*, *La filla del marxant*, *La presó de Lleida*, *Sant Ramon*, *La Mare de Deu*.

En tombar-me per observar l'efecte que havia produït el meu *recital*, no poguí meñys d'esclafir la rialla al veure de quant diverses maneres havia sigut acohit. El marxant parisenc brandava el cap a dreta i esquerra, dibuixant-se en son rostre un somriure incrèdul revelador del dubte que li havien suggerit mes paraules. L'escultor polonès endinzats sos dits en l'esplèndida barba negra, aspirant fortament d'una gran pipa llargues bocades de fum que acabat deixava escapar lentes i acompasades, tenia els ulls mig aclucats, com abstret per complert en somni fantasiós. El matrimoni anglès demostraven exageradament a l'ensem l'estranyesa més ridícula que jo he contemplat en ma vida. Només Alicia batent de mans joiosa, em deia en mig d'un de sos infantívols somriures:—Val molt més el vostre obsequi que'l que jo us he fet: mes digueu-me a què és degut, que cada vegada que he sentit música de la vostra terra ha estat per cert ben diferent d'aqueixes delitoses melodies.—Això, això, (interrompia'l marxant) la vostra música que se executa per París és ben cert que no hi té cap semblança.—L'anglès per sa part també'm deia que no era aquella la música espanyola coneguda arreu. Jo, que d'un començament ja'm temia la passada, vaig aclarir-los com hi ha una Catalunya la qual llevat d'ésser regida actualment per un mateix govern; res té que veure amb l'Espanya dels toreros i les manoles, dels boleros i els cantars ab acompanyament d'ais! inacables, rascaments de guitarra i estridents repics de castanyoles.

I tots restaren enterats y convençuts. Tornant altra volta la normalitat a donar aquella gravetat ceremoniosa als vells anglesos, sa placidesa magnífica a la joveneta, la mirada intel·ligent i picaresca al marxant. Sols l'escultor restava encar encisat, endinzant sos dits en l'esplèndida barba negra; aspirant fortament de sa gran pipa llargues bocades de fum, que acabat deixava escapar lentes i acompasades: mig clucs sos ulls com abstret per complert en somni fantasiós...

Ja havia entrat la nit quan ens avisaven que la via era ja lliure de la neu que l'obstruïa, i emprengué quiscú l'endemà de bon matí el viatge vers on sos afers el reclamaven.

No et sembla, amic meu, que amb tants catalans i especialment músics com hi ha espargits per tot arreu del món, és una veritable llástima que quiscú a mida de ses forces no faci quelcom per que sia esvaït aquest erro que fa ignorar generalment la nostra música popular?

Y are tú, ja deus suposar que l'aplec de cançons que m'enviaves, era destinat a la gentil Alicia,

J. MARTÍ MARULL

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguier i a la nostra Admisintraçió.

Preu: 2 pessetes

Davant la Mancomunitat

La Mancomunitat ja és arribada. Aprovat l'Estatut, s'ha celebrat l'Assamblea Constituent, ocupada només per modestos preliminars de la gran obra catalana.

Ningú hauria dit mai, regirant anys enrera col·leccions legals, que aquesta paraula: Mancomunitats, pogués esdevenir tota il·luminada de desig i de vida, cantant a l'orella com una visió poètica. I, norès menys l'ànima d'un poble, li confia la seva esperança. Mancomunitat, avui, és Catalunya.

El admirable discurs d'en Prat de la Riba, elegit President del nou organisme, gairebé per unanimitat, és una pàgina catalana tant memorable com els discursos de nostres Comtes Reis. Deixem-li la paraula. Ell és estat el més alt intèrpret de l'ànima nova de la patria, i les seves clàusules, resplendents de fortitut i d'amor, sonen com auguri de totes les victories.

Discurs del senyor Prat de la Riba

Ocupa, en mig de grans aplaudiments, la presidència, el senyor Prat de la Riba, el qual pronuncia el següent discurs, que és acollit en diferents paragrafs amb mostres d'aprovació i molt aplaudit al termenar.

Senyors Diputats:

Els vots amb que acabéu d'elegir-me posen al damunt meu grans devers, grosses responsabilitats. Per acompanyats que em vinguin d'un honor altíssim, que fundament us agraeixo, veig aquests devers, sento aquestes responsabilitats, tal com són, amb tota la seva duresa. I veig més encara; per la forma excepcional, extraordinaria, com hem arrencat al poder públic aquesta Mancomunitat i la forma excepcional, extraordinaria també, com aquesta Mancomunitat haurà de créixer i ampliar-se, necessàriament han de sobrevenir obstacles que entrebancaran, que cohibiran la nostra acció, que tal vegada ens privaran de correspondre a les grans espe-

rances del nostre poble i de fer-nos dignes de la successió gloriosa d'aquells passats que tenien en les seves mans com des d'ara tenim nosaltres en les nostres la representació unitaria de Catalunya.

Per això, al rebre de vosaltres aquests devers, aquestes responsabilitats, he de demanar-vos un dret: el de reclamar i obtenir la vostra cooperació, i no una cooperació nominal, passiva, sinó una col·laboració eficaç per a enfortir, guiar i completar l'acció meua i la dels companys que poséu al davant de la Mancomunitat.

El moment d'ara, aquest moment que gracies a Deu hem pogut viure, en que neix, en que comença a ésser la Mancomunitat, és un moment de gran transcendència per la terra catalana.

Som a una girada fonamental, decisiva, de la vida catalana: la Mancomunitat clou un període, i n'obra, n'inicia un altre. Clou el període que comença amb la caiguda de Barcelona; amb el decret de Nova Planta, amb la supressió del Consell de Cent i de la Generalitat; i n'inicia un altre que és el demà, que és el pervindre, que és lo desconegut; però un demà, un pervindre, un desconegut, que la consciència del nostre dret i de la nostra força, i la direcció de les corrents universals, que no són encara el demà, però van creant-lo, ens aseguren que serà triomfal per Catalunya, i d'estreta germamó amb els demés pobles hispànics.

Aquest any se'n compleixen 200 que Catalunya en una lluita en torn de qüestions dinàstiques va perdre el règimen autonòmic que entregava una part del seu Govern a la seva representació popular i aristocràtica. Aquesta part de intervenció en el govern propi, era petita, més petita que la que exerceixen les institucions dels Cantons de Suïça, o els Estats d'Alemanya, i de la República Nord Americana, sense perill ni ofensa per la cohesió i la força interior i exterior d'aquests Estats.

Però per modestes que fossin aquestes nostres institucions autònomes, estaven informades d'un ample sentit de llibertat incompatible amb les idees i els sentiments que regien llavors els homes i els Estats, i per això varen anar decandint-se, apagant-se com un llum en una atmòsfera viciada fins a la gloriosa sotragada de 1714.

Des de llavors Catalunya no ha tingut cap orgue unitari de la seva personalitat, format pels seus elegits. Ha tingut sí, virreis, capitans generals, governadors, regents d'audiència, quefes polítics, però tret de breus moments en la crisi de la Guerra de l'Independència, no ha vist Catalunya al davant seu, durant aquests dos segles cap institució nascuda de la seva voluntat i plena del seu esperit, que la representés tota sencera, com sencera la representaven i dirigien les juntes de Braços i l'antiga Diputació que varen llegar-nos aquesta Casa.

Donchs bé, senyors Diputats: des d'ara, des d'aquest moment, Catalunya tindrà una institució que la representarà tota sencera, que donarà forma corporal a la seva unitat espiritual, que donarà una organització jurídica a la seva personalitat. I això sol és ja d'una transcendència extraordinària: per això sol, la nostra vida pública durant 200 anys, descentrada, llençada violentament fora dels ralls d'una actuació ordenada, tornarà a situar-se dins d'una absoluta normalitat, perquè la Mancomunitat canalitzarà el sentiment i la voluntat col·lectiva, i tots els ciutadans de Catalunya sabran que una part dels nostres destins, més petita o més gran, segons siguin les delegacions que's conseqüeixin, serà ja lo que ells lliurement vulguin que sigui.

Però la Mancomunitat ens planteja amb més urgència que mai, un altre problema, un problema de poder, de funcions d'autonomia. L'Estat autoritzant a les províncies per a Mancomunar-se no s'ha desensenyorit de res, no ha traspasat a la Mancomunitat cap de les funcions que congestionen l'administració central. I sense les delegacions, la Mancomunitat que com a personalitat és tot, com a poder no és res, és el paper i el segell de que parlava un il·lustre amic, que m'escolta, és la capsa viuda, és el vàs que espera el contingut.

La nostra feina capital, doncs, durant aquest primer període és estudiar, preparar i obtenir les delegacions. I això suposa dificultats de tota mena. Vosaltres ho sabèu prou, vosaltres que us heu format amb contacte amb la realitat adins de les corporacions locals, vosaltres ho sabèu lo que significa dividir, i parcialment traspassar serveis comple-

xes en plè funcionament; vosaltres sentiu amb això no més la multitud de problemes tècnics econòmics i jurídics, que les delegacions plantegen i els interessos creats que han de salvar-se.

Però l'obstacle més gros serà la resistència de l'administració, la tradició d'absorció, d'abassegament de funcions i medis del poder públic a Espanya. A Alemanya, l'Estat ha dirigit amb cura minuciosa l'enfortiment de la vida local: per dotar-la de medis econòmics que són font primera de poder, ha creat i reforçat impostos i quan ja han estat al plè del seu rendiment, els ha cedit els organismes locals. Compareu aquesta actitud amb la dels ministres, disposant per R. D. o R. O. de les caixes provincials, gravant els nostres pressupostos amb càrregues de l'Estat i abassegant totes les fonts de l'impost, i deixant totalment indotades les hisendes locals.

La resistència serà, doncs, formidable, però també és formidable la nostra força. No us heu deturat mai, senyors Diputats, a considerar com si en fóssiu fora, com si hi fóssiu estranys, aquest laborar nostre i de Catalunya per la Mancomunitat? Per trobar quelcom semblant com a terme de comparació, s'ha de recórrer a la llegenda quasi mitològica, que hi ha als orígens de totes les literatures i de totes les civilitzacions i que en multiplicitat de formes omple el folk-lore universal. L'hèroe llegendari, per a aconseguir el seu ideal ha de lluitar amb les grans forces de la naturalesa fins a trastornar les seves lleis fatals, inexorables: fer que'l foc no cremi o que l'aigua no negui, o que la gravetat no actüi. I nosaltres en el món social, en el món del dret públic, hem hagut també de complir aquests prodigis. Hem tingut de donar-nos una llei que imposa sacrificis i suposa renunciïes, i crea drets i obligacions, una llei que planteja problemes d'organització pública dels que separen els homes en escoles i partits irreductibles; i tot això, per la voluntat dels que han de fer les renunciïes i suportar els sacrificis, per la coincidència i l'armonia dels que lluiten amb passió irreductible. La llei que arrèu del món es fa i s'ha fet sempre per coacció, per imposició del poder, nosaltres hem hagut de fer-la directament, des de baix, per l'acort voluntari dels que haurem de subjectant-s'hi; i de més a més per unanimitat; unanimitat de Diputacions, d'ajuntaments, de ciutadans.

Això és un prodigi, un prodigi, fet a força de mútuus sacrificis. Ara bé, si hem sapigut complir aquest prodigi per a obtenir la personalitat no sabrem, per sacrificis que a tots ens costi, a complir-lo també per donar a aquesta personali-

tat el poder que necessita per a realitzar el nostre ideal?

Lo que haguem de renunciar ho renunciarem, lo que haguem de suportar, ho suportarem. Val massa pel nostre poble lo que esperem de la Mancomunitat.

Volem donar a la nostra llengua la plenitud d'imperi sobre tota la vida nostra, ja que no ha pogut aconseguir l'expansió territorial gloriosa d'altres llengües germanes, donar-li en intensitat, lo que sempre més, en extensió ha de mancar-li.

Volem que el nostre pensament no sigui, com ho és fins ara, el de totes les regions ibèriques, exclut de la col·laboració universal; que l'investigació científica nostra s'avensi a treballar en les línies avençades on es lliuren les batalles de la ciència, on treballen els homes que inventen, els que enriqueixen amb noves adquisicions el patrimoni intel·lectual, moral i artístic de l'humanitat.

Volem que la nostra vida econòmica no sigui subordinada a grans forces estrangeres, sinó que constitueixi un sistema i un organisme complet, coordinat amb el dels altres països, però no sotmés i colonial, sinó nacional i propi; que aseguri la nostra força col·lectiva i el màxim de benestar al nostre poble.

Volem que la nostra raça tingui tots els medis, institucions i instruments col·lectius d'educació, de vigorització, d'higiene, de formació intel·lectual, moral, professional i física, que siguin indispensables per enlairar-la a una noble dignitat en el sentir, en el parlar i en l'actuar.

Volem que els nostres municipis puguin dotar-se de tots els serveis d'instrucció de policia urbana i de aprofitament rural proporcionats a la seva importància fins arribar entre l'esforç propi i el dels organismes superiors a que no hi hagi ni un sol Ajuntament de Catalunya que no deixi de tenir, apart dels serveis de policia, la seva escola, la seva biblioteca, el seu telèfon i la seva carretera.

Mes per això calen grans institucions culturals i educacionals que creïn la llum que ha de guiar-nos per camins propis i tota una xarxa d'institucions secundaries, tècniques, professionals i de humanitats en les poblacions capitals de comarca que venen a vertebrar la vida catalana. Calen grans obres públiques de tota mena: cal l'utilització, conservació i regularització de totes les forces naturals.

Aquest és el nostre ideal i quan un ideal és no una llista, un qüestionari acadèmic, sinó un sentiment i una voluntat, i un entusiasme popular, cregueu, senyors Diputats, que per alta

que sigui l'idealitat, la realitat és ja ben a la vora.

I ja he acabat. Ja no em resta sinó pronunciar les frasses sacramentals, les frasses rituals que en el dret públic universal senyalen el moment precís, solemne, en que neix amb eficàcia jurídica un poder, una funció, una institució; que marquen quan un poder que abans no existia comença a existir, quan una institució que abans no era comença a ésser, a viure amb plenitud de personalitat jurídica.

Prenc possessió, doncs, de la presidència de la Mancomunitat que amb els vostres vots acabèu de confiar-me. Dono possessió de les Vice-presidències i de les Secretaries, i posant adins de la fredor obligada de la fórmula reglamentària

tota la vibració, tots els anhels i esperances del nostre sentiment de pàtria, declaro constituïda la Mancomunitat de Catalunya.

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

De la Premsa

Els chorals de Bach en català

Músics de rectitut alambicada havien re-
zar en contra els chorals de J. S. Bach per
usar-los en els actes extra-litúrgics del culte
catòlic, i a la veritat no eren mancats de fo-
nament, car, fins aquí, la forma religiosa
musical anomenada «choral» era per a la
Iglesia reformada el que és per a nosaltres
«el motet» i al seu fundador l'heresiarca Lu-
ter s'atribueix la paternitat del text que in-
forma els chorals, i fins alguns crítics serio-
sos afirmen que és ell qui va treure la melo-
dia.

I bé, què era el choral? Materialment con-
siderat era una forma musical religiosa de
adaptació silàbica i conducció pausada,
constant ordinàriament de tres o quatre pe-
riodes musicals, dels quals el primer les més
de les vegades es repetia i els demés eren
ampliació de l'idea musical expressada en el
primer, havent el primer i el darrer canden-
cia terminativa.

L'element formal del choral no era altra
cosa que una desmembració del cant grego-
rià i la melodia del choral en comptes de

volar cap al cel com el cant gregorià del
qual n'era originària, rastrejava, car ha-
vent-se-li retallat els neumes—farciment de
notes de llum—i sa línia melòdica re-
duint-se a un fret esquema musical, romania
aixelada i no havia ales per a volar amunt.
Son ritme era precari, cada nota era un
temps compost contractat, que el feia mar-
xar necessàriament a passos binaris.

El geni creador de J. S. Bach no's podia
tancar dins l'estretor de forma tant mesqui-
na, ni la seva gran ànima d'artista podia
cantar a Deu amb la llengua limitada d'una
secta, i ell trencà la cantarella d'un ritme
pobre enriquint-lo amb motllos nous, la seva
prodigiosa tècnica li dona recursos harmò-
nics encertats i de son dintre fluïren alena-
des de nova vida que feren reviscolar el
choral donant-li personal empremta, de tal
faisó que el sols parlar del choral ja és evo-
car Bach. Heusaquí, doncs, una lleugera
gènesi del choral.

Del que fins ara sols podíem fruit al con-
cert, tots n'haurem audicions a nostres
iglesies, gracies al zel i activitat de nostre
bon amic el Dr. Mn. Frederic Clascar, sacer-
dot doctíssim i gloria de nostra literatura
pàtria.

Mn. Clascar n'és un artista i com a ena-
morat de la música bella s'es atret pels
cants del gran mestre de S Tomàs de Leip-
zig donant-los-hi una bella adaptació en
llengua nostrada que és una delícia; no s'ha
limitat pas a una bona traducció literal—
com altres han fet i ell mellor que ningú sa-
bria fer-ho,—ans bé, copçant d'una llambre-
gada l'esperit del text,—que de sí restava
indecís,—l'ha reforçat amb afirmacions de
ortodoxia.

Crec sincerament que després de l'adapta-
ció de Mn. Clascar, si rezel hi hagués enca-
ra, s'esvairia forçosament en dir, que avui
el «choral» més que forma musical consa-
grada a una confessió determinada, ha esde-
vingut ja la forma religiosa nacional, i en les
iglesies catòliques de l'Alemanya, s'usa del
choral per tots els seus actes extralitúrgics.

Heusaquí una bella mostra literària del V
choral:

Doncs per què estàs, o ànima meva, trista?
Et creus que Deu ha tret de tu la vista?
Prou Ell acut,
quan cal el seu ajut.
Ell és la font eterna de salut.
Deix ta complanta;
sa voluntat és santa.
Bé's trencaràn les corporals cadenes.
Si ets la seva amor!
Espera en Deu i enllà el dolor,
poc duraràn tes penes.

Ara ja'n van publicats dos fascicles, agru-
pats per orde de materies, car l'orde de la
publicació obeeix a una unitat orgànica. El
primer fascicle és un recull de chorals de
Nadal i'l segon pot servir molt apropiada-
ment per l'hora de la comunió; i encara,
mitjantçant Deu, en surtiràn molts més, car
de camí les condicions materials de la pu-
blicació i el preu, faràn que l'èxit, que ja ha
trapassat les esperances de l'editor, encara
vagi augmentant.

Catalunya deu romandre agruïda a l'obra
de Mn. Clascar, i ara que nostres músics se
n'aprofitin, car certes banalitats desdiuen
de la grandesa artística de nostra Religió.

v. F. CASAJÚS, Pbre.

(De Acció.—Vilafranca del Penedés.)

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÓNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap arte-
facte que no sia previament desinfectat.—NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital
com a fóra.

La primera realització

Ja és un fet la Mancomunitat catalana. Ja està constituït l'organisme que acobla dins una unitat administrativa els catalans del vell Principat. Ja té la nostra patria proclamada la seva personalitat davant l'Estat espanyol. Després de mitja centuria de propaganda autonomista i de moviment nacional, hem arribat a la primera realització de l'ideal català. Modesta i tímida és aquesta realització, però el nostre cor de patriotes la reb amb joia immensa, perquè ens indica que l'hora de les realitzacions successives ha sonat i que Catalunya entra per camins de victòria.

La Mancomunitat constitueix una fita en la via ascencional del Catalanisme. Emperò, aquesta fita no ens convida al repòs. Ens convida, al contrari, a redoblar l'esforç, a acreïxer l'ímpetu del nostre exèrcit patriòtic. Han calgut moltes dècades de batallar seguit i penós per a assolir aquesta realització inicial. I cal que les realitzacions futures no triguin tant a venir. Posats els peus en el primer graó de la llibertat nacional, hem de pujar els altres més depressa, amb brau coratge, perquè ara ja estem segurs d'abastar la plenitud de les nostres reivindicacions.

El Palau de la Generalitat ja torna a ésser,

des d'ahir, el casal de Catalunya. D'aquí endavant, al dir «Palau de la Generalitat», no sols evocarem un record de l'història, sinó que mostrarem una realitat d'ara. I aquell Palau que, de la caiguda de Catalunya ençà, era com una tomba llòbrega, torna a ésser novament l'estatge magnífic de la representació catalana. Totes les seves sales, arquitectures, patis i figures prenen un sentit de nova vida. I és que l'esperit immortal de la patria catalana torna a animar el vell Palau renovat.

Els catalans hem reconquerit el casal de les antigues Corts catalanes. És la primera conquesta obtinguda per la renaixença nacionalista en el terreny de l'organització, de l'Estat. En l'ordre oficial, quantes coses essencials i imprescindibles hem de reconquerir! Hem de conquerir els casals on s'administra justícia segons unes lleis que no són nostres i amb una llengua que no és la nostra. Hem de reconquerir les oficines, dependències i delegacions del poder central, que representen la sotmissió política i administrativa de Catalunya. Hem de reconquerir l'escola on s'ensenya als nostres fills en una llengua imposada. Hem de reconquerir el nostre Dret, ofegat per la polç de les cen-

turies. Hem de reconquerir per a la llengua nostra les llars catalanes, que—o vergonyal—l'han foragitada, i la correspondència familiar i comercial, i els rètols dels establiments, i els llibres, i la premsa. Hem de reconquerir, en fi, les manifestacions de l'art i de la ciència que no estan nacionalitzades o ho estan imperfectament.

La tasca és immensa, catalans. El nostre esforç ha estat dur, i ho ha d'ésser més encara. Però vindrà compensat pels fruits saborosos de la llibertat. Aquesta primera realització ens prova que'l persistent treball patriòtic no's fa endebades.

En aquesta històrica data de triomf—modest en sí, però gran per les esperances que ens obre—sentim un pregó agraiment per tots els qui han contribuït a aconseguir-lo. És un triomf que's deu directament als homes polítics de la nostra terra i als d'altres terres que'ls escoltaren i secundaren, com el malaguanyat Canalejas. Mes se deu també a tots els qui han laborat i empès la renaixença catalana, als poetes i literats, als escriptors i artistes, als homes de ciència i als homes d'acció. Tots els qui han estimat Catalunya i per ella han treballat, tenen participació en la glòria d'aquesta diada que'ns porta, com ofrena de primavera, la primera petita realització d'un gran Ideal.

(De *El Poble Català*)

— Camiseria
i Corbateria

— Boqueria-32

::: BARCELONA :::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA

GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridèm la atenció dels consumidors, imolt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS-18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Cons. Il de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
 Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
 Carretera de Ribas, 279
 (SAGRERA)
 Telèfon 8.250

Telegramas i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
 (PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per omnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaris.

Per transports de 1 1/2, i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragos i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG
FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
 —Corts Catalanes, 401—
 Barcelona